

періоду формування всеосяжних розподільних систем) має порівняно високі доходи, що створює можливість для формування нової системи соціального страхування пропорційно доходам населення.

Держава повинна істотно змінити акцент і сконцентрувати зусилля (з точки зору пріоритетів і політики прямої дії) в основному на підтримку малозабезпечених верств населення [2]. В розвинених країнах колишня політика, орієнтована на «загальний добробут», в сучасних умовах вже не виправдана, оскільки виконала свою основну задачу, пов'язану з формуванням заможного середнього класу, який має достатні ресурси для активної участі в недержавних соціальних програмах.

У моделі соціально орієнтованої ринкової економіки країн ЄС саме середньому класу відведено роль опорного елемента суспільної системи. Дана соціальна група (зважаючи на свою чисельність і наявність високих життєвих стандартів) є як ініціатором постійного зростання споживчого попиту і власником значних обсягів заощаджень (потенційних інвестиційних ресурсів економіки), так і великим платником податків. Таким чином, середній клас може бути охарактеризований як основний соціальний суб'єкт процесу економічного розвитку і зростання в Єврозоюзі. Тому, природно, що для реалізації моделі сталого економіко-соціального розвитку в Україні теж необхідно в першу чергу сформувати середній клас, бо на сьогодні не існує не тільки середнього класу як такого, але навіть і критеріїв для визначення соціальних верств; існують лише аморфні критерії оцінки аморфного середнього класу, який має бути десь між «бідними» (маргіналами) і «багатими» (елітою). Кількісно оцінити чисельність населення, що знаходиться в цьому «коридорі», досить складно. Методики, що використовуються для кількісної оцінки питомої ваги середнього класу, засновані або на самоідентифікації й суб'єктивному сприйнятті, або на соціологічних опитуваннях.

Не ідеалізуючи перший етап становлення соціальної держави в Україні, все-таки можемо констатувати, що перетворення держави на соціально відповідальний інститут розпочато. І наразі залишається складний вибір варіанту соціальної політики. Один варіант – це нинішня стратегія мінімізації соціальної ролі держави. Інший шлях – акцент на зростання соціальної держави, що передбачає підвищення соціальної відповідальності влади і бізнесу. Він пов'язаний, крім іншого, з формуванням соціально рівноважної моделі розподілу, яка є важливим елементом повноцінної соціальної держави і джерелом зростання добробуту.

Україна має всі необхідні ресурси – матеріально-фінансові та інтелектуальні – для того, щоб гармонійно поєднувати зростання матеріального добробуту з соціально-культурним розвитком. Для досягнення цієї стратегічної мети необхідно реалізовувати цілісну і взаємопов'язану довгострокову соціальну політику, яка передбачає (як обов'язкову умову) залучення в суспільний прогрес усіх соціальних груп населення. Важливо, щоб в найближчі роки головний акцент в соціальній політиці був перенесений з кількісних параметрів на якісні і на власне соціальний розвиток.

Перелік посилань:

1. Кремень В. Г., Ткаченко В. М. Україна: ідентичність у добу глобалізації: / Василь Кремень, Василь Ткаченко [Монографія]. – К. : Т-во «Знання» України, 2013. – 415 с.

2. Люблинский В.В. Социальное государство и развитие современного мира // Социальное государство и политика: сборник научных статей / Под ред. О.М. Михайленка, В.В. Люблинского; Институт социологии РАН. – Москва: ФНИСЦ РАН, 2017. – 268 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БЛАГОДІЙНОСТІ

В.В. Бобрівець, аспірант

Тернопільський національний економічний університет

Здатність організацій громадянського суспільства залучати ресурси з метою забезпечення фінансової незалежності є основною передумовою для розвитку активного та плюралістичного громадянського суспільства, існування якого є індикатором розвитку держави з точки зору захисту прав і свобод людини. Благодійні пожертви є центральним джерелом фінансування діяльності більшості благодійних організацій, а тому розуміння того, як податкова система може бути ефективно використана для мотивування благодійників розширювати межі і обсяги благодійної діяльності, має принципове значення для розбудови потенціалу громадянського суспільства у глобальному вимірі.

Попри всю неоднозначність питання доцільності використання інструментарію податкового стимулювання для активізації благодійності, численні результати досліджень свідчать, що майже у кожній країні світу держава підтримує благодійність через податкову систему (рис. 1).

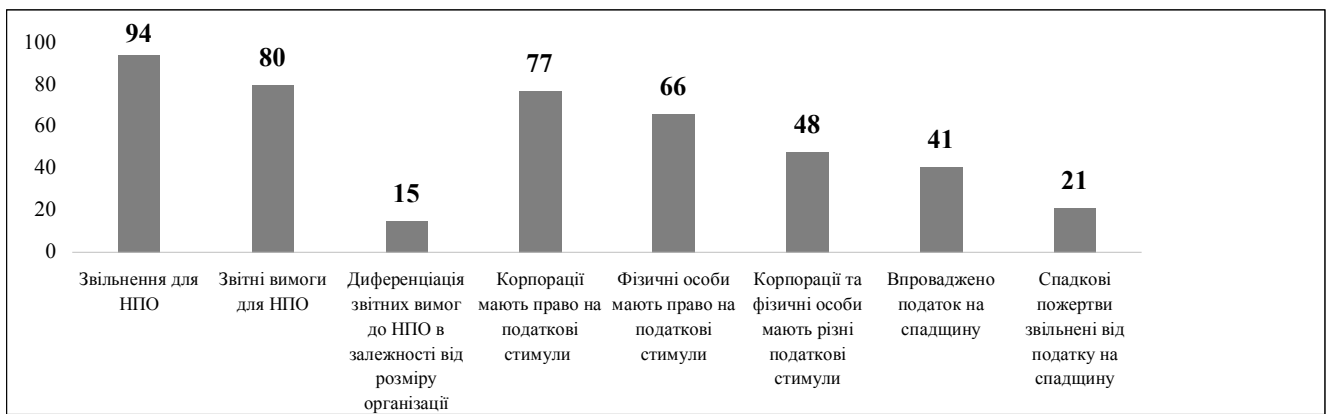

Рисунок 1. Особливості податкового стимулювання благодійності у розрізі 177 країн світу, % [3, с. 30]

Як видно з рис. 1, податкове стимулювання благодійної діяльності у тій чи іншій формі практикується майже у кожній країні світу. Очевидно, що у кожному конкретному випадку мова йде про різні сценарії та рішення, а отже і мотивуючий вплив рішень законодавця на розвиток благодійності є різним. Глобально, лише у 32 країнах світу не передбачено податкового стимулювання благодійності ані для фізичних, ані для юридичних осіб за пожертви у будь-якому вигляді, з них 65 % (22 країни) віднесені Світовим банком до низькодохідних країн або країн з середнім нищим доходом. Про загальносвітовий консенсус можна говорити лише щодо звільнення від оподаткування НПО як особливої категорії платників або певних видів їх доходів/операцій – 94 % країн світу підтримує дану форму податкових пільг задля забезпечення відповідних умов розвитку ОГС.

У контексті звільнення від оподаткування доцільно також окремо виділити нюанс, пов'язаний із спадщиною фізичних осіб, залишеною у якості подарунка благодійній організації. Так, доволі значна кількість країн (41 % або 72 країни із 177) встановлює податок на спадщину (estate tax), ставки якого є високими, наприклад, 40 % у США. В світлі цього звільнення від податку на спадщину на передані благодійній організації у якості спадкового подарунка пожертви є надзвичайно важливою податковою пільгою для розвитку благодійності. Коли особа може заощадити значні кошти на податку на спадщину, даруючи все благодійній організації, або сплатити їх державі, залишаючи спадщину родичам, виникає стійка мотивація підтримати саме благодійну організацію. І хоча дехто може критикувати даний метод активізації благодійності інструментарієм оподаткування, уряди країн із діючим податком на спадщину вдало його використовують – 58 % або 42 країни із тих, в яких діє податок на спадщину, запровадили звільнення від податку на спадщину, подаровану благодійній організації.

Однак, не дивлячись на високу суспільну місію, під час створення або покращення умов для розвитку громадянського суспільства інструментарієм оподаткування, необхідно врахувати ті потенційні ризики для країни, які можуть мати місце як в силу об'єктивних причин, так і у зв'язку із специфікою країни. Якщо визнається, що уряд є необхідним для гарантування справедливості та соціального захисту населення, ступінь якого варіюється у розрізі країн, а відповідно наділений правом на обмеження благодійної діяльності з метою збереження суспільного договору, то аналогічно необхідно визнати, що благодійні пожертви є основним ресурсом для розвитку громадянського суспільства, яке урівноважує монополію держави, а отже уряд повинен піти на поступки для розвитку благодійної діяльності. Досягнення балансу у цьому є науковою основою для аргументування податкового стимулювання благодійності. Правило, що було запроваджено у науковий обіг Вільямом Ендрюсом (William Andrews) [1] та отримало назву «обґрунтування податкової бази» за Робертом Рейхом (Robert Bernard Reich) [4], відповідно до якого податкові стимули для благодійності не можуть розглядатися як податкові пільги чи втрачені податкові надходження, оскільки платники повинні оподатковуватися виключно відповідно до особистого споживання чи розміру доходу, а гроші, витрачені на благодійність, з метою оподаткування не враховуються. А тому підтримка державою благодійності інструментарієм оподаткування є виправданою, оскільки вважається, що у свою чергу пільги стимулюють виробництво чогось, що має більшу соціальну цінність, ніж те, що держава могла б виробляти самостійно, якби не запропонувала податкові стимули.

Очевидно, що універсальної концепції податкового стимулювання немає і бути не може, проте міжнародна практика є надійним джерелом інформації щодо успішних рішень законодавця з точки зору отриманих кінцевих результатів. Всупереч існуючим відмінностям у підходах до напрацювання структури податкового стимулювання благодійності, досвід зарубіжних країн свідчить про існування загальної методології активізації розвитку громадянського суспільства інструментарієм оподаткування, яка реалізується у розрізі відповідних етапів, зокрема через:

- обґрунтування податкових стимулів благодійної діяльності.
- оцінку ефективності податкових стимулів благодійної діяльності.
- встановлення критеріїв для бенефіціарів благодійності.
- визначення обмежень і мінімальних розмірів податкових пільг.
- закріплення форм податкових пільг.
- усунення обмежень в декларуванні податкових стимулів благодійної діяльності.
- визначення пріоритетних бенефіціарів пільг для різних типів донорів [2, с. 4].

Виділення методологічних аспектів побудови гармонійної системи податкового стимулювання благодійності є надзвичайно важливим, оскільки оподаткування виступає одним із ключових елементів цілісного державного механізму сприяння розвитку громадянського суспільства в країні.

В Україні ідея, що податкові стимули для благодійності є не фактично втраченими доходами держави, а засобом створення сприятливих умов для посилення фінансової спроможності інститутів громадянського суспільства, і збільшення їх ролі в різних сферах діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, ще остаточно не усвідомлена. А тому чинна система податкових стимулів для бенефіціарів пожертв та благодійників є недосконалою з точки зору мотивації останніх, відповідно потребує змін на новій методологічній основі з метою підвищення ефективності функціонування.

Перелік посилань:

1. Andrews, W. (1972) *Personal Deduction in an Ideal Income Tax* // *Harvard Law Review* 86 (2):309, · December 1972 https://www.researchgate.net/publication/272594984_Personal_Deductions_in_an_Ideal_Income_Tax.
2. *Donation states: An international comparison of the tax treatment of donations* / Charities Aid Foundation (May, 2016) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/fwg4-donation-states>.
3. Quick, E. Kruise, T. A, Pickering, A. (2014) *Rules to Give By: A Global Philanthropy Legal Environment Index*. Nexus, McDermott, Will & Emery and Charities Aid Foundation (CAF) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cafonline.org/about-us/publications/2014-publications/rules-to-give-by>.
4. Reich, R. (2011) *Toward a Political Theory of Philanthropy* Reich, R. (2010). *Toward a political theory of philanthropy*. In P. Illingworth, T. Pogge, & L. Wenar (Eds.), *Giving well: The ethics of philanthropy* (pp. 177-195). New York: Oxford University Press.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: РИЗИКИ І ФАКТОРИ ВПЛИВУ

М.М. Бондаренко, здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Н.Б. Стіволос, канд. екон. наук, доцент
Сумський національний аграрний університет*

Загальний розвиток будь-якої країни та реалізація її національних інтересів є одними з ключових результатів успішної реалізації концепції національної безпеки держави, яка, в свою чергу, є головним аспектом функціонування всієї держави та суспільства. Так, останнім часом, незалежна Україна, забезпечуючи умови сталого розвитку, гарантуючи права та свободи громадян, відтворює прагнення до ефективної роботи системи національної безпеки. На сьогодні є необхідним теоретично та практично усвідомлювати невирішені проблеми національної безпеки України через методологічне обґрунтування ризиків та чинників, що впливають на неї.

Аналізуючи та згруповуючи фактори, що безпосередньо мають вплив на національну безпеку України, в подальшому маємо можливість визначити аспекти побудови концепції їх протидії. Так, розглянемо основні положення існування держави та ризики, що пов'язані з ними, які проголошені ст. 1 Конституції України.

Суверенність – основоположний чинник існування кожної країни, що виявляється через обороноздатність, конституційний устрій, територіальну цілісність. Головною проблемою є те, що вже протягом багатьох років в Україні не має чіткого розуміння «національних інтересів», яке б висвітлювало справжні інтереси нації. Таку ситуацію маємо із-за боротьби за владу та часту зміну правлячої еліти. І як наслідок, маємо процеси руйнації і роз'єднання політичної, економічної та соціальної сфер, що призвели до різкого зростання загальної злочинності в країні.